

Tomasz GÓRKA

OBRONA ŻYCIA
Bibliografia wypowiedzi Jana Pawła II z lat 1978-2003*

Wykaz skrótów

IGP – *Insegnamenti di Giovanni Paolo II* [Città del Vaticano]

- | | |
|----------------------------|------------------------------|
| I (1978), ss. 477 | XI (1988) t. 4, ss. 2317 |
| II (1979) [t. 1], ss. 1729 | XII (1989) t. 1, ss. 1945 |
| II (1979) t. 2, ss. 1574 | XII (1989) t. 2, ss. 1783 |
| III (1980) t. 1, ss. 1983 | XIII (1990) t. 1, ss. 1885 |
| III (1980) t. 2, ss. 1869 | XIII (1990) t. 2, ss. 1888 |
| IV (1981) t. 1, ss. 1292 | XIV (1991) t. 1, ss. 1983 |
| IV (1981) t. 2, ss. 1313 | XIV (1991) t. 2, ss. 1619 |
| V (1982) t. 1, ss. 1376 | XV (1992) t. 1, ss. 2147 |
| V (1982) t. 2, ss. 2497 | XV (1992) t. 2, ss. 1119 |
| V (1982) t. 3, ss. 1751 | XVI (1993) t. 1, ss. 1855 |
| VI (1983) t. 1, ss. 1730 | XVI (1993) t. 2, ss. 1725 |
| VI (1983) t. 2, ss. 1496 | XVII (1994) t. 1, ss. 1367 |
| VII (1984) t. 1, ss. 2016 | XVII (1994) t. 2, ss. 1281 |
| VII (1984) t. 2, ss. 1708 | XVIII (1995) t. 1, ss. 2054 |
| VIII (1985) t. 1, ss. 2081 | XVIII (1995) t. 2, ss. 1589 |
| VIII (1985) t. 2, ss. 1683 | XIX (1996) t. 1, ss. 1798 |
| IX (1986) t. 1, ss. 2204 | XIX (1996) t. 2, ss. 1206 |
| IX (1986) t. 2, ss. 2242 | XX (1997) t. 1, ss. 1799 |
| X (1987) t. 1, ss. 1482 | XX (1997) t. 2, ss. 1230 |
| X (1987) t. 2, ss. 2582 | XXI (1998) t. 1, ss. 1669 |
| X (1987) t. 3, ss. 1812 | XXI (1998) t. 2, ss. 1483 |
| XI (1988) t. 1, ss. 1073 | XXII (1999) t. 1, ss. 1660 |
| XI (1988) t. 2, ss. 2625 | XXII (1999) t. 2, ss. 1396 |
| XI (1988) t. 3, ss. 1405 | XXIII (2000) t. 1, ss. 1415. |

NP I – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, I (1978), Poznań-Warszawa 1987, ss. 220.

* Bibliografia za rok 2003 obejmuje wypowiedzi do miesiąca lutego.

- NP II, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 1, Poznań 1990, ss. 793.
- NP II, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, II (1979) t. 2, Poznań 1992, ss. 753.
- NP III, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 1, Poznań-Warszawa 1985, ss. 875.
- NP III, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, III (1980) t. 2, Poznań-Warszawa 1986, ss. 924.
- NP IV, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 1, Poznań 1989, ss. 611.
- NP IV, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, IV (1981) t. 2, Poznań 1989, ss. 572.
- NP V, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 1, Poznań 1993, ss. 877.
- NP V, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, V (1982) t. 2, Poznań 1996, ss. 1004.
- NP VI, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 1, Poznań 1998, ss. 852.
- NP VI, 2 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VI (1983) t. 2, Poznań 1999, ss. 686.
- NP VII, 1 – Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie*, VII (1984) t. 1, Poznań 2001, ss. 924.
- ORpol. – „L'Osservatore Romano” wydanie polskie 1(1980) –

1978

1. *Wolność religijna podstawą praw ludzkich* (Orędzie do Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych, 2 XII), NP I, s. 116-119; toż: *Nella libertà religiosa il fondamento dei diritti umani*, IGP I, s. 252-257.
2. *Wolność sumienia i obrona życia* (Przemówienie do włoskich lekarzy katolickich, 28 XII), NP I, s. 202-205; toż: *Libertà di coscienza e difesa della vita*, IGP I, s. 435-440.
3. *Miłość małżeńska i życie – podstawowymi wartościami rodziny* (Homilia podczas Mszy świętej w kościele Del Gesù, 31 XII), NP I, s. 211-213; toż: *L'amore coniugale e la vita, valori fondamentali della famiglia*, IGP I, s. 455-458.

1979

4. *Miłość i szacunek dla rodzącego się życia* (Audiencja generalna, 3 I), NP II, 1, s. 4-6; toż: *Amore e rispetto per la vita nascente*, IGP II, 1, s. 9-12.
5. *Godność osoby fundamentem pokoju* (Przemówienie do członków Kolegium Obrony NATO, 8 II), NP II, 1, s. 143; toż: *La dignità della persona fondamento della pace*, IGP II, 1, s. 365-366.

6. *Życie odniesie zwycięstwo nad śmiercią* (Przemówienie do uczestników Kongresu Europejskich Ruchów dla Obrony Życia, 26 II), NP II, 1, s. 191-192; toż: *La vita vincerà sulla morte*, IGP II, 1, s. 467-469.

7. Encyklika [...] *Redemptor hominis* (15 III), NP II, 1, s. 231-267; toż: *Redemptor hominis*, IGP II, 1, s. 550-609 [tekst w języku łacińskim], s. 610-660 [tekst w języku włoskim].

8. *Z Ewangelii wyływa obowiązek obrony praw ludzkich* (Przemówienie do kierowników Międzynarodowego Instytutu Praw Człowieka, 22 III), NP II, 1, s. 284-285; toż: *Nasce dal Vangelo l'impegno per la difesa dei diritti umani*, IGP II, 1, s. 692-694.

9. *Prawo człowieka do pracy i do ziemi* (Przemówienie podczas pielgrzymki do Polski, Nowy Targ, 8 VI), NP II, 1, s. 686-688; toż: *Il diritto dell'uomo al lavoro e alla terra*, IGP II, 1, s. 1488-1491.

10. *Poszanowanie prawa fundamentem pokoju* (Przemówienie do uczestników IX Światowej Konferencji Prawników, 24 IX), NP II, 2, s. 179-182; toż: *Il rispetto della legge, fondamento della pace*, IGP II, 2, s. 364-367.

11. *Godność osoby ludzkiej fundamentem sprawiedliwości i pokoju* (Przemówienie na XXXIV Sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, 2 X), NP II, 2, s. 258-269; toż: *La dignità della persona umana, fondamento di giustizia e di pace*, IGP II, 2, s. 522-540.

12. *Sławimy życie* (Homilia podczas Mszy świętej na Capitol Mall, Waszyngton, 7 X), NP II, 2, s. 348-351; toż: *Noi celebriamo la vita*, IGP II, 2, s. 699-704.

13. *Działalność na rzecz pokoju opartej na sprawiedliwości, miłości i prawdzie* (Pożegnanie prezydenta Cartera, 6 X), NP II, 2, s. 327-328; toż: *Operare per una pace fondata sulla giustizia, sulla carità, sulla verità*, IGP II, 2, s. 658-661.

14. *Małżeństwo jest przypomnieniem, urzeczywistnieniem się i zapowiedzią historii przymierza między Bogiem a jego ludem* (Przemówienie do międzynarodowych grup studyjnych, 3 XI), NP II, 2, s. 497-500; toż: *Il matrimonio è memoria, attuazione e profezia della storia dell'alleanza tra Dio e il suo popolo*, IGP II, 2, s. 1030-1035.

15. *Poszanowanie osoby w relacjach między sferą publiczną i prywatną* (Przemówienie do prawników katolickich, 7 XII), NP II, 2, s. 641-643; toż: *Il rispetto della persona nei rapporti tra pubblico e privato*, IGP II, 2, s. 1335-1338.

16. *Kościół w świecie współczesnym broni godności każdego człowieka* (Przemówienie do Świętego Kolegium, 22 XII), NP II, 2, s. 715-726; toż: *La Chiesa nel mondo contemporaneo in difesa della dignità di ogni uomo*, IGP II, 2, s. 1479-1499.

17. *W Dzieciątku Betlejemskim została objawiona przyszłość człowieka* (Orędzie na Boże Narodzenie, 25 XII), NP II, 2, s. 737-739; toż: *Nel Bambino di Betlemme è rivelato l'avvenire dell'uomo*, IGP II, 2, s. 1521-1527.

18. *Chrystus jest źródłem i podstawą godności wszystkich ludzi* (Orędzie z okazji rocznicy Europejskiego Trybunału oraz Komisji Praw Człowieka, 27 XII), NP II, 2, s. 740-742; toż: *Cristo è sorgente e fondamento della dignità di tutti gli uomini*, IGP II, 2, s. 1531-1533.

1980

19. *Prawda o człowieku jest wielką siłą działającą na rzecz pokoju* (Orędzie na XIII Światowy Dzień Pokoju, 1 I), NP III, 1, s. 1-3; toż: *La verità sull'uomo è forza della grande causa della pace*, IGP III, 1, s. 3-8.

20. *Kościół współczesnego świata w służbie wielkiej sprawy pokoju* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 14 I), NP III, 1, s. 56-61; toż: *La Chiesa nel mondo contemporaneo al servizio della grande causa della pace*, IGP III, 1, s. 135-145.

21. *Na straży daru i błogosławieństwa* (Przemówienie do położnych, 26 I), NP III, 1, s. 77-80; toż: *Voi siete le custodi della vita umana*, IGP III, 1, s. 191-195.

22. *Bardziej skutecznie głosmy o świętości ludzkiego życia* (Orędzie do biskupów Ameryki Północnej, 29 I), NP III, 1, s. 89-90; toż: *Proclamiamo più efficacemente la sacralità della vita umana*, IGP III, 1, s. 216-217.

23. *Wizyta prezydenta Stanów Zjednoczonych* (Przemówienie podczas spotkania w Watykanie, 21 VI), NP III, 1, s. 795-797; toż: *Giovanni Paolo II riceve in visita il Presidente degli Stati Uniti*, IGP III, 1, 1794-1798.

24. *Kongregacja Doktryny Wiary, Deklaracja o eutanazji* (26 VI), NP III, 1, s. 821-826; toż: *Sacra Congregatio pro Doctrina Fidei, Declaratio de Euthanasia*, IGP III, 1, s. 1851-1860.

25. *Zasady wspólnoty hierarchicznej podstawą prawa kościelnego* (Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Prawa Kanonicznego, 13 X), NP III, 2, s. 469-473; toż: *I principii della comunione gerarchica fondamento del diritto della Chiesa*, IGP III, 2, s. 866-872.

26. *Osoba, nie wiedza, jest miarą i kryterium wszelkiego działania ludzkiego* (Przemówienie do uczestników dwóch kongresów medycyny i chirurgii, 27 X), NP III, 2, s. 534-537; toż: *La persona, non la scienza, è misura e criterio di ogni manifestazione umana*, IGP III, 2, s. 1005-1010.

27. *Europejska obrona praw człowieka* (Przemówienie do prawników i sędziów Trybunału Europejskiego, 10 XI), NP III, 2, s. 581-584; toż: *Attraverso la Commissione e la Corte la difesa europea dei diritti umani*, IGP III, 2, s. 1113-1119.

28. *Każdy prawdziwy postęp służy człowiekowi* (Przemówienie do Prezydenta RFN i innych władz, Bonn, 15 XI), NP III, 2, s. 624-628; toż: *Ogni vero progresso serve l'uomo nella sua interezza*, IGP III, 2, s. 1214-1220.

29. *Rok działalności Stolicy Apostolskiej* (Przemówienie do Kolegium Kardynałów, 22 XII), NP III, 2, s. 873-887; toż: *Il cammino della Chiesa tra gli uomini per la costruzione di un mondo più giusto*, IGP III, 2, s. 1755-1777.

1981

30. *Nienaruszalność życia ludzkiego* (Przemówienie do uczestników I Kongresu do Spraw Rodziny z Krajów Afryki i Europy, 15 I), NP IV, 1, s. 39-42; toż: *Inviolabilità della vita umana nella santità della famiglia*, IGP IV, 1, s. 80-85.

31. *Kiedy Bóg daje życie, daje je na zawsze* (Homilia podczas Mszy świętej dla rodzin, Lahung (Filipiny), 19 II), NP IV, 1, s. 198-201; toż: *Compattezza della famiglia erispetto della vita*, IGP IV, 1, s. 714-721.

32. *Służyć człowiekowi w całej jego ludzkiej i religijnej rzeczywistości* (Przemówienie do grupy francuskich parlamentarzystów, 3 III), NP IV, 1, s. 290-294; toż: *Servire l'uomo nell'integralità umana e religiosa*, IGP IV, 1, s. 598-605.

33. *Jeżeli prawo do życia zastąpimy prawem do odebrania życia* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 5 IV), NP IV, 1, s. 424-426; toż: *Fermiamo il processo di distruzione delle coscienze umane*, IGP IV, 1, s. 888-891.

34. Adhortacja apostolska *Familiaris consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22 XI), NP IV, 2, s. 432-493; toż: *Familiaris consortio*, IGP IV, 2, s. 948-1045 [tekst w języku łacińskim], s. 1046-1130 [tekst w języku włoskim].

35. *Zjednoczenie małżeńskie czyni możliwym zjednoczenie rodzinne* (Przemówienie do uczestników dwóch zjazdów na temat rodziny, 7 XII), NP IV, 2, s. 386-389; toż: *La comunione coniugale rende possibile la comunione familiare*, IGP IV, 2, s. 855-860.

1982

36. *Kościół wobec największych problemów współczesnego świata* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego, 16 I), NP V, 1, s. 51-61; toż: *La pace, i diritti dell'uomo e dei popoli, la vita umana, il lavoro, la famiglia, al centro della sollecitudine della Santa Sede*, IGP V, 1, s. 108-128.

37. Spotkanie z Deputowanymi Kongresu USA (Przemówienie podczas audiencji, 18 I), NP V, 1, s. 76-77; toż: *L'incontro con deputati al Congresso degli Stati Uniti d'America*, IGP V, 1, s. 155-156.

38. *Żadne państwo nie ma prawa sprzeciwiać się wartościom moralnym zakorzenionym w naturze samego człowieka* (Namaszczenie chorych w Katedrze w Southwork (Wielka Brytania), 28 V), NP V, 1, s. 824-826; toż: *Nessuno Stato ha il diritto di opporsi ai valori morali radicati nella natura stessa dell'uomo*, IGP V, 2, s. 1906-1909.

39. *Rozwój kulturalny na rzecz bardziej sprawiedliwego i braterskiego świata* (Orędzie do generalnego dyrektora UNESCO, 24 VII), NP V, 2, s. 215-216; toż: *Il progresso della cultura per un mondo più giusto e fraterno*, IGP V, 3, s. 109-112.

40. Orędzie do Światowego Zebrania poświęconego sprawie starzenia się ludzi (26 VII), NP V, 2, s. 222-226; toż: *Messaggio all'Assemblea Mondiale sui problemi dell'invecchiamento della popolazione*, IGP V, 3, s. 123-131.

41. *Medycyna na służbie człowieka* (Do uczestników Światowego Kongresu Lekarzy Katolickich, 3 X), NP V, 2, s. 491-496; toż: *La qualifica cattolico impegna a una testimonianza superiore*, IGP V, 3, s. 669-677.

42. Przemówienie do Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec (28 X), NP V, 2, s. 612-614; toż: *Il Presidente della Repubblica Federale di Germania in visita ufficiale*, IGP V, 3, s. 953-956.

43. *Duch pisze w waszych sercach prawo Boże o małżeństwie* (Homilia podczas Mszy świętej dla rodzin, Madryt, 2 XI), NP V, 2, s. 672-677; toż: *Lo spirito scrive nei vostri cuori la legge di Dio sul matrimonio*, IGP V, 3, s. 1072-1079.

44. *Zasady moralne diagnostyki i terapii prenatalnej* (Przemówienie do uczestników Kongresu Lekarzy zorganizowanego przez włoski ruch „Movimento per la Vita”, 3 XII), NP 2, s. 888-891; toż: *Il progresso scientifico non può prescindere dalla dignità del trascendente destino dell'uomo*, IGP V, 3, s. 1509-1513.

45. *Oryginalność obecności kobiety w Kościele i w świecie* (Przemówienie do uczestniczek XIX Krajowego Kongresu Włoskiego Centrum Kobiet, 6 XII), NP V, 2, s. 897-899; toż: *Originalità della presenza della donna nella Chiesa e nel mondo*, IGP V, 3, s. 1527-1530.

1983

46. *Ponadnarodowa ochrona praw człowieka* (Przemówienie do członków Ogólnomerykańskiego Trybunału Praw Człowieka, San José, 3 III), ORpol. 4(1983) nr 3, s. 25; toż: *Collaborare al rispetto della dignità e dei diritti dell'uomo*, IGP VI, 1, s. 556-557.

47. *Prawda i etos wspólnoty małżeńskiej podstawą działalności dla dobra rodziny* (Przemówienie do uczestników Pierwszego Plenarnego Zebrania Papieskiej Rady ds. Rodziny, 30 V), NP VI, 1, s. 668-671; toż: *Verità ed ethos della comunione coniugale principio di azione pastorale per la famiglia*, IGP VI, 1, s. 1405-1410.

48. *Wspólnota sanitarna winna bronić życia i nie pozwalać na jego niszczenie* (Homilia wygłoszona w szpitalu św. Kamila, 3 VII), NP VI, 2, s. 10-13; toż: *Una comunità sanitaria deve difendere la vita e non consentire che sia abbattuta o stroncata*, IGP VI, 2, s. 20-26.

49. *Chrześcijańskie powołanie małżonków może wymagać także heroizmu* (Przemówienie do uczestników sympozjum pt. „Odpowiedzialne rodzicielstwo – podstawy naukowe, filozoficzne i teologiczne”, 17 IX), NP VI, 2, s. 250-253; toż: *La vocazione cristiana dei coniugi può esigere anche l'eroismo*, IGP VI, 2, s. 561-564.

50. *Karta Praw Rodziny* przedłożona przez Stolicę Apostolską wszystkim ludziom, instytucjom i władzom zainteresowanym misją rodziny w świecie współczesnym (22 X), ORpol. 4(1983) nr 10, s. 6-7.

51. *Podstawy deontologii lekarskiej* (Przemówienie do uczestników zjazdu Światowego Towarzystwa Lekarskiego, 29 X), NP VI, 2, 418-422; toż: *Arbitraria e ingiusta la manipolazione genetica che riduce la vita dell'uomo ad un oggetto*, IGP VI, 2, s. 917-923.

52. *Odpowiedzialność Europy za pokój i sprawiedliwość w świecie* (Przemówienie do katolickich parlamentarzystów europejskich, 10 XI), ORpol. 4(1983) nr 12, s. 8-9; toż: *Responsabilità dell'Europa nella ricerca della pace e della giustizia nel mondo*, IGP VI, 2, s. 1026-1032.

53. *Poszanowanie praw człowieka stanowi siłę prawdziwej demokracji* (Przemówienie do członków Trybunału Europejskiego, 12 XII), NP VI, 2, s. 621-623; toż: *Il rispetto dei diritti umani è la vera democrazia sociale*, IGP VI, 2, s. 1331-1335.

1984

54. *Wielki spór świata ze Stwórcą o rodzinę* (Homilia podczas Mszy świętej z okazji Jubileuszu Rodzin, 25 III), ORpol. 5(1984) nr 3, s. 32; toż: *Agli sposi: «L'amore è fecondo e indissolubile»*, IGP VII, 1, s. 766-773.

55. *Dwa zadania: ewangelizacja kultury i obrona człowieka* (Przemówienie do świata kultury, Seul, 5 V), ORpol. 5(1984) nr 5, s. 13; toż: *Il dialogo tra Chiesa e cultura fondamentale per il futuro dell'uomo*, IGP VII, 1, s. 1264-1269.

56. *Każda polityka demograficzna musi szanować osobę ludzką* (Przemówienie do Sekretarza Generalnego Międzynarodowej Konferencji nt. Zaludnienia, 7 VI), ORpol. 5(1984) nr 8, s. 7; toż: *Ogni politica demografica deve rispettare l'uomo*, IGP VII, 1, s. 1625-1636.

57. *Wasza praca jest służbą osobie ludzkiej* (Przemówienie do uczestników Kongresu Rodziny i Kongresu nt. Płodności, 8 VI), ORpol. 5(1984) nr 7, s. 24; toż: *La procreazione responsabile esige il dialogo tra scienza, fede e teologia*, IGP VII, 1, s. 1637-1642.

58. *Solo accettando, rispettando e proteggendo il dono della vita l'umanità sfuggirà all'autodistruzione* [Tylko akceptując, szanując i strzegąc daru życia ludzkość zdoła uniknąć samozniszczenia] (Przemówienie podczas spotkania z młodzieżą, ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi na stadionie w Vancouver, 18 IX), IGP VII, 2, s. 604-612.

59. *O nową wizję ludzkości* (Przemówienie podczas spotkania z Rządem Kanady i korpusem dyplomatycznym, Ottawa, 19 IX), ORpol. 5(1984) nr 10, s. 25-26; toż: *La vera pace arriverà solo quando i cuori e le menti di tutti si saranno convertiti alla compassione, alla giustizia, all'amore*, IGP VII, 2, s. 620-627.

60. *Eutanasia e aborto sono contro natura* [Eutanazja i sztuczne poronienia są przeciw naturze] (Przemówienie do uczestników Kongresu Włoskiego Towarzystwa Anestozjologów, 4 X), IGP VII, 2, s. 748-752.

61. *Pokój i młodzi idą razem* (Orędzie na XVIII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1985 r., 8 XII), ORpol. 5(1984) nr 10, s. 1, 3-4; toż: *La pace e i giovani camminano insieme*, IGP VII, 2, s. 1551-1562.

1985

62. *Wzajemność, solidarność, współpraca* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 12 I), ORpol. 6(1985) nr 1, s. 11-13; toż: *La Chiesa disponibile come luogo di incontro e di dialogo al servizio della causa dell'uomo e della pace nel mondo*, IGP VIII, 1, s. 53-68.

63. *Pielegnujcie i pomnażajcie prawdziwą miłość małżeńską* (Homilia dla rodzin, Caracas (Wenezuela), 27 I), ORpol. 6(1985) nr 1, s. 19-20; toż: *Famiglie unite e formate nella fede: ecco la sublime missione degli sposi*, IGP VIII, 1, s. 188-193.

64. *O wspólne dobro społeczności międzynarodowej* (Przemówienie w siedzibie Międzynarodowego Trybunału Sprawiedliwości, Haga, 13 V), ORpol. 6(1985) nr nadzwycz. I, s. 11-12; toż: *Perseguire il bene comune sulla base della giustizia secondo le norme di un sistema giuridico mondiale*, IGP VIII, 1, s. 1313-1321.

65. *Odpowiedzialność Europy* (Wizyta w siedzibie instytucji EWG, Luksemburg, 15 V), ORpol. 6(1985) nr nadzwycz. I, s. 21-22; toż: *L'Europa sappia testimoniare la verità integrale dell'uomo*, IGP VIII, 1, s. 1372-1378.

66. *Polityka wobec wartości moralnych* (Spotkanie z Księciem oraz członkami rządu i parlamentu Liechtensteinu, Vaduz, 8 IX), ORpol. nr nadzwycz. II, s. 3-4; toż: *Il rispetto per la vita umana in ogni sua fase garantisce un futuro degno e pieno di speranza*, IGP VIII, 2, s. 618-623.

67. *Sekularyzacja i ewangelizacja w dzisiejszej Europie* (Przemówienie do uczestników VI Sympozjum Biskupów Europejskich, 11 X), ORpol. 6(1985) nr 10-11-12, s. 15-16, 32; toż: *Comunione ecclesiale, testimonianza e fedeltà al concilio*, IGP VIII, 2, s. 910-923.

68. *Le manipolazioni genetiche grave rischio per l'umanità* [Inżynieria genetyczna poważnym ryzykiem dla ludzkości] (Przemówienie do ambasadora Japonii przy Stolicy Apostolskiej, 28 X), IGP VIII, 2, s. 1140-1143.

1986

69. *Odwaga mówienia prawdy* (Przemówienie do uczestników VI Sympozjum Międzynarodowej Federacji Ruchów w obronie prawa do życia, 1 III), ORpol. 7(1986) nr 3, s. 3; toż: *Chi si schiera in favore della vita difende la verità di Dio sull'uomo*, IGP IX, 1, s. 562-564.

70. *Nic, co sprzeciwia się życiu* (Przemówienie w szpitalu położniczym Miłosierdzia Bożego, Melbourne, 28 XI), ORpol. 8(1987) nr 3, s. 25; toż: *Faccio appello al mondo della medicina: nulla sia fatto contro la vita*, IGP IX, 2, s. 1732-1736.

71. *Siamo tutti chiamati a difendere la vita e i suoi fondamentali valori* [Wszyscy jesteśmy powołani do obrony życia i jego podstawowych wartości] (Przemówienie do parlamentarzystów brytyjskich z „Pro-Vita Group”, 13 XII), IGP IX, 2, s. 1944-1946.

1987

72. Kongregacja Nauki Wiary, Instrukcja *Donum vitae* o szacunku dla rodzącego się życia ludzkiego i o godności jego przekazywania (22 II), ORpol. 8(1987) nr 3, s. 19-24.

73. *Ludzkie życie nadal jest zagrożone: eutanazja, zabijanie nie narodzonych* (Przemówienie do mieszkańców miasta, Münster, 1 V), ORpol. 8(1987) nr 7, s. 24;

toż: *Il diritto alla vita è il più fondamentale e il più sacro di tutti i diritti umane*, IGP X, 2, s. 1499-1506.

74. «*Se vuoi giustizia, libertà e pace difendi la vita, America!*» [„Ameryko! Jeśli chcesz sprawiedliwości, wolności i pokoju, broń życia!”] (Przemówienie pożegnalne, Detroit, 19 IX), IGP X, 3, s. 682-685.

1988

75. *Odpowiedzialne przekazywanie życia* (Przemówienie do uczestników IV Międzynarodowego Kongresu nt. rodziny afrykańskiej i europejskiej, 14 III), ORpol. 9(1988) nr 3-4, s. 26; toż: *I coniugi sono chiamati a vivere l'intera verità della «Humanae Vitae», i Pastori ad insegnarla senza metterla in discussione*, IGP XI, 1, s. 638-641.

76. *Trzeba raz jeszcze stwierdzić: każde życie jest święte* (Przemówienie do uczestników Kongresu Medycyny Prenatalnej, 14 IV), ORpol. 9(1988) nr 3-4, s. 26; toż: „*No*” *alla legalizzazione dell'eutanasia neonatale*, IGP XI, 1, s. 888-890.

77. *Nie wolno dzielić ludzkiego życia na wartościowe i bez wartości* (Przemówienie podczas spotkania z chorymi, Salzburg, 26 VI), ORpol. 9(1988) nr 8, s. 19; toż: *É nella partecipazione che la Chiesa si rivela comunità dei figli di Dio e dimora di Dio*, IGP XI, 2, s. 2178-2183.

78. *Jeżeli Europa chce pozostać sobie wierna* (Przemówienie do Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy, Strasburg, 8 X), ORpol. 9(1988) nr 10-11, s. 5-6; toż: *Se l'Europa vuole essere fedele a se stessa deve trovare nelle sue radici uno spirito comune*, IGP XI, 3, s. 1070-1079.

79. Papińska Komisja „*Iustitia et Pax*”, *Kościół wobec rasizmu. W trosce o pogłębienie braterstwa między ludźmi* (3 XI), ORpol. 10(1989) nr 1-2, s. 5-9.

80. *Aby duszpasterstwo rodzin było skuteczne i owocne* (Przemówienie z okazji 20. rocznicy ogłoszenia encykliki *Humanae vitae*, 7 XI), ORpol. 9(1988) nr 10, s. 3-4; toż: *Il dono è la „legge nuova”, la radice e la forza della vita morale della coppia e della famiglia*, IGP XI, 4, s. 1446-1455.

81. Adhortacja Apostolska „*Christifideles laici*” o powołaniu i misji świeckich w Kościele i w świecie dwadzieścia lat po Soborze Watykańskim II (30 XII), ORpol. 9(1988) nr 12, s. 9-24; toż: „*Christifideles laici*”, IGP XI, 4, s. 1967-2082 [tekst w języku łacińskim], s. 2083-2175 [tekst w języku włoskim].

1989

82. *Transcendentne podstawy godności i praw człowieka* (Przemówienie noworoczne do korpusu dyplomatycznego, 9 I), ORpol. 10(1989) nr 1-2, s. 11-12; toż: *La dimensione trascendente è la fonte autentica della dignità e dei diritti inviolabili di ogni persona*, IGP XII, 1, s. 60-71.

83. *Misja uniwersytetu wobec osoby ludzkiej* (Przemówienie do środowiska uniwersyteckiego, Uppsala (Szwecja), 9 VI), ORpol. 10(1989) nr 9, s. 26-27; toż: *La*

dignità umana può essere salvaguardata soltanto se la persona è considerata inviolabile dal concepimento fino alla morte naturale, IGP XII, 1, s. 1608-1615.

1990

84. *Nowe Niemcy: perspektywy, odpowiedzialność i zadania* (Przemówienie z okazji przyjęcia listów uwierzytelniających ambasadora RFN przy Stolicy Apostolskiej, 8 XI), ORpol. 11(1990) nr 12, s. 18; toż: *La Germania deve assumere un'importante responsabilità nei confronti dei vicini, dell'Europa e di tutti i popoli*, IGP XIII, 2, s. 1036-1040.

85. *Odpowiedzialność za miłość i życie* (Przemówienie do uczestników kursu poradnictwa rodzinnego, 14 XII), ORpol. 11(1990) nr 12, s. 19; toż: *La responsabilità per l'amore è inseparabile dalla responsabilità per la procreazione*, IGP XIII, 2, s. 1646-1649.

1991

86. Encyklika *Centesimus annus* [...] w setną rocznicę encykliki *Rerum novarum* (1 V), ORpol. 12(1991) nr 4, s. 4-30; toż: *Centesimus Annus*, IGP XIV, 1, s. 953-1023 [tekst w języku łacińskim], s. 1024-1083 [tekst w języku włoskim].

87. *Chwałą Bożą człowiek żyjący* (Homilia podczas Mszy świętej, Fatima, 13 V), ORpol. 12(1991) nr 7, s. 26-27; toż: *Qui, a Fatima, Maria accoglie come suoi figli tutti gli uomini di questo secolo e della sua drammatica storia*, IGP XIV, 1, s. 1228-1234.

88. List [...] do wszystkich Braci w biskupstwie (19 V), ORpol. 12(1991) nr 7, s. 20; toż: *La Chiesa deve annunciare il «vangelo della vita» senza alcuna paura davanti ai singoli, ai popoli e agli Stati*, IGP XIV, 1, s. 1293-1296.

89. *Czy wolno lekkomyślnie narażać polskie rodziny na dalsze zniszczenie?* (Homilia podczas Mszy świętej, Kielce, 3 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 31-33; toż: *La società ha bisogno di una libertà matura e non di una finzione di libertà che rende l'uomo schiavo*, IGP XIV, 1, s. 1458-1464.

90. „*Nie zabijaj*”: *przeciwko uzurpacji Bożej władzy nad życiem i śmiercią* (Homilia podczas Mszy świętej, Radom, 4 VI), ORpol. 12(1991) nr 5, s. 34-36; toż: *Alle vittime della crudeltà umana nel nostro secolo si aggiunge il grande cimitero dei non-nati e degli indifesi*, IGP XIV, 1, s. 1467-1472.

91. *Pierwszym prawem człowieka jest prawo do życia* (Przemówienie do parlamentarzystów, Warszawa, 8 VI), ORpol. 12(1991) nr 6, s. 22; toż: *Incontro con un gruppo di parlamentari*, IGP XIV, 1, s. 1589-1591.

92. *Etyka – fundament życia ludzkiego we wszystkich jego wymiarach* (Przemówienie podczas spotkania z uczestnikami III Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa św. Tomasza z Akwinu, 28 IX), ORpol. 12(1991) nr 12, s. 30-32; toż: *I valori etici sono la via per la salvezza della società*, IGP XIV, 2, s. 667-672.

93. *Potrzeba przygotowania do małżeństwa i życia rodzinnego* (Przemówienie do uczestników IX sesji Papieskiej Rady ds. Rodziny, 4 X), ORpol. 13(1992) nr 2,

s. 8-9; toż: *La necessità della difesa della vita umana è una sfida per tutta la Chiesa e per l'evangelizzazione contemporanea*, IGP XIV, 2, s. 729-733.

94. *Nie wolno dzieci porzucać, wykorzystywać i skazywać na śmierć* (Przemówienie podczas spotkania z dziećmi, São Salvador (Brazylia), 20 X), ORpol. 12(1991) nr 11, s. 32-34; toż: „*Nel mondo non possono e non devono esserci bambini abbandonati, sfruttati, usati, assassinati!*”, IGP XIV, 2, s. 951-955.

95. *Przyjmijmy każde życie z miłością* (Przemówienie do przedstawicieli ruchów „Pro Vita”, 15 XI), ORpol. 13(1992) nr 2, s. 12-13; toż: *Una mentalità anti-vita è disumana e aberrante*, IGP XIV, 2, s. 1158-1162.

96. *Przyrost ludności i bogactwa naturalne ziemi* (Przemówienie do uczestników sympozjum Papieskiej Akademii Nauk, 22 XI), ORpol. 13(1992) nr 2, s. 13-15; toż: *Solo nel rispetto della dignità della persona l'umanità sarà in grado di affrontare la sfida demografica*, IGP XIV, 2, s. 1214-1219.

1992

97. *W służbie zdrowia i życia ludzkiego* (Przemówienie do chirurgów polskich, 11 II), ORpol. 13(1992) nr 7, s. 57-58.

98. *Wspólnota międzynarodowa musi stawić czoło problemom ludzkości* (Przemówienie podczas spotkania z korpusem dyplomatycznym akredytowanym w Senegal, 21 II), ORpol. 13(1992) nr 5, s. 13-14; toż: *L'Africa ha ancora urgente bisogno di una solidarietà non fermata dalle frontiere*, IGP XV, 1, s. 371-376.

99. *Człowiek wobec tajemnicy śmierci* (Przemówienie do uczestników sympozjum zorganizowanego przez Ośrodek Bioetyki Katolickiego Uniwersytetu „Sacro Cuore”, 17 III), ORpol. 13(1992) nr 7, s. 38-39; toż: *Di fronte al mistero della morte la fede cristiana si propone come sorgente di serenità e di pace*, IGP XV, 1, s. 621-624.

100. *Podstawą prawa jest prawda o człowieku* (Przemówienie wygłoszone podczas audiencji dla Światowego Zrzeszenia Prawników z „Centrum Pokoju dla Świata przez Prawo”, 9 V), ORpol. 13(1992) nr 10, s. 16-17; toż: *La salvaguardia della verità morale e spirituale è necessaria per la difesa della dignità e della libertà di persone e di popoli*, IGP XV, 1, s. 1374-1376.

101. *Kościół otacza życie wielkim szacunkiem i wzywa do jego obrony* (Audiencja dla uczestników Kongresu Włoskiego Towarzystwa Ginekologii i Położnictwa, 5 XII), ORpol. 14(1993) nr 2, s. 43-44; toż: *Le pratiche della sterilizzazione diretta sono una grave offesa alla dignità umana*, IGP XV, 2, s. 823-826.

102. *Misja przekazywania życia* (Audiencja dla uczestników konferencji poświęconej odpowiedzialnemu rodzicielstwu, 11 XII), ORpol. 14(1993) nr 2, s. 45-46; toż: *La contraccezione artificiale priva la sessualità umana della sua dimensione di apertura al mistero della vita*, IGP XV, 2, s. 881-885.

1993

103. *Siostry zakonne w służbie życiu* (Przemówienie do uczestniczek konferencji Międzynarodowej Unii Przełożonych Generalnych, 14 V), ORpol. 14(1993) nr 8-9,

s. 33-34; toż: „*Siete chiamate ad essere testimonianza vivente del Vangelo*”, IGP XVI, 1, s. 1216-1219.

104. Encyklika *Veritatis splendor* [...] o niektórych podstawowych problemach nauczania moralnego Kościoła (6 VIII), ORpol. 14(1993) nr 10, s. 4-47; toż: *Veritatis Splendor*, IGP XVI, 2, s. 156-274 [tekst w języku łacińskim], s. 275-375 [tekst w języku włoskim].

105. *Obrona życia istotą orędzia Kościoła* (Spotkanie z prezydentem Stanów Zjednoczonych, Denver, 12 VIII), ORpol. 14(1993) nr 11, s. 22; toż: „*America, difendi la vita!*”, IGP XVI, 2, 444-448.

106. *Chrystus nadzieją, która nie zawodzi* (Modlitewne czuwanie, Denver, 14 VIII), ORpol. 14(1993) nr 11, s. 27-31; toż: *Contro tutte le forze della morte, Gesù Cristo continua a rappresentare l'unica speranza di vita*, IGP XVI, 2, s. 480-494.

107. *W waszych rękach znajduje się orędzie Ewangelii Życia* (Homilia podczas Mszy świętej na zakończenie VIII Światowego Dnia Młodzieży, 15 VIII), ORpol. 14(1993) nr 11, s. 31-34; toż: *Non è tempo di nascondere il Vangelo. È tempo di predicarlo dai tetti!*, IGP XVI, 2, s. 495-503.

108. *Człowiek w centrum społecznej nauki Kościoła* (Przemówienie podczas spotkania ze światem nauki i kultury, 9 IX), ORpol. 14(1993) nr 12, s. 36-38; toż: *Dall'incontro tra cultura e Vangelo un valido aiuto per realizzare una comunità nazionale aperta ai valori dello spirito*, IGP XVI, 2, s. 709-711.

109. *Etyczne problemy genetyki* (Przemówienie do uczestników sympozjum zorganizowanego przez Papieską Akademię Nauk, 20 XI), ORpol. 15(1994) nr 2, s. 37-38; toż: *Utilizzare l'embrione come puro oggetto di sperimentazione significa attentare alla dignità della persona e del genere umano*, IGP XVI, 2, s. 1298-1303.

110. *Nieprzemijające wartości encykliki* (Przemówienie do uczestników sympozjum zorganizowanego z okazji 25-lecia ogłoszenia encykliki *Humanae vitae*, 26 XI), ORpol. 15(1994) nr 2, s. 38-40; toż: *Dalla „Humanae Vitae” una nuova proposta pedagogica sull'amore coniugale inteso come donazione totale, fedele e feconda*, IGP XVI, 2, s. 1364-1368.

1994

111. List do Rodzin *Gratissimam Sane* z okazji Roku Rodziny 1994 (2 II), ORpol. 15(1994) nr 3, s. 4-35; toż: *Gratissimam Sane*, IGP XVII, 1, s. 254-325 [tekst w języku łacińskim], s. 326-384 [tekst w języku włoskim].

112. List [...] do głów państw „*Rodzina należy do dziedzictwa ludzkości*” (19 III), ORpol. 15(1994) nr 8, s. 4-5; toż: Lettera ai Capi di Stato „*La famiglia appartiene al patrimonio dell'umanità*”, IGP XVII, 1, s. 763-766.

113. *W obronie życia nie narodzonych* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 7 VIII), ORpol. 15(1994) nr 11, s. 40; toż: *Una legittimazione dell'aborto alla Conferenza del Cairo costituirebbe un grande fallimento del diritto e della giustizia per l'umanità*, IGP XVII, 2, s. 112-115.

114. *Prawo do życia* (Przemówienie na zakończenie IX Międzynarodowej Konferencji zorganizowanej przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, 26 XI), ORpol. 16(1995) nr 3, s. 44-45; toż: *L'alternativa alla cultura della vita è la negazione della vita stessa e di ogni altro diritto dell'uomo*, IGP XVII, 2, s. 887-891.

115. *Kościół broni godności małżeństwa i rodziny* (Przemówienie do kardynałów i pracowników Kurii Rzymskiej, 22 XII), ORpol. 16(1995) nr 2, s. 9-12; toż: *1994: un anno per la famiglia, per i bambini, per la vita*, IGP XVII, 2, s. 1121-1129.

1995

116. Encyklika *Evangelium vitae* o wartości i nienaruszalności życia ludzkiego (25 III), ORpol. 16(1995) nr 4, s. 4-50; toż: *Evangelium Vitae*, IGP XVIII, 1, s. 605-734 [tekst w języku łacińskim], s. 735-840 [tekst w języku włoskim].

117. *W służbie życiu ludzkiemu* (Przemówienie do uczestników Światowego Kongresu Ruchów „Pro Vita”, 3 X), ORpol. 17(1996) nr 1, s. 37-38; toż: *Un'azione pacifica, convinta, comunitaria, affinché l'impegno per la vita si rifletta sul piano del costume, della cultura e della legislazione*, IGP XVIII, 2, s. 708-712.

118. *Od praw człowieka do praw narodów* (Przemówienie do Zgromadzenia Ogólnego ONZ, 5 X), ORpol. 16(1995) nr 11-12, s. 4-9; toż: *Sono di fronte a voi come testimone della dignità dell'uomo*, IGP XVIII, 2, s. 730-744.

119. *Brońcie życia zawsze i wszędzie* (Homilia podczas Mszy świętej, Nowy Jork, 7 X), ORpol. 17(1996) nr 1, s. 18-19; toż: *Giovani d'America: battetevi per la vita!*, IGP XVIII, 2, s. 767-774.

1996

120. *Na straży życia ludzkiego* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego kongresu poświęconego bioetyce, 17 II), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 27-28; toż: *La bioetica costituisce il terreno privilegiato di un sincero e proficuo dialogo tra Chiesa e scienza*, IGP XIX, 1, s. 344-348.

121. *Obrona życia zadaniem każdego człowieka* (Przemówienie podczas audiencji dla Radia Maryja, 18 IV), ORpol. 17(1996) nr 6, s. 44-45; toż: *Un fermo sì alla vita: Ad ogni vita e in modo particolare al nascituro nel grembo materno*, IGP XIX, 1, s. 1029-1032.

122. *Twórzmy kulturę życia* (Przesłanie do uczestników kongresu zorganizowanego z okazji pierwszej rocznicy ogłoszenia encykliki *Evangelium vitae*, 23 IV), ORpol. 17(1996) nr 7-8, s. 7; toż: *Aborto ed eutanasia radicano nella società una cultura di morte*, IGP XIX, 1, s. 1065-1068.

123. *Nienaruszalne prawa istoty ludzkiej* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego sympozjum nt. „«Evangelium vitae» a prawo”, 24 V), ORpol. 17(1996) nr 9, s. 42-44; toż: *Sia fermata la produzione di embrioni umani*, IGP XIX, 1, s. 1345-1352.

124. *Nie wolno zabijać bezbronnych dzieci* (Przemówienie do pielgrzymów polskich, 1 IX), ORpol. 17(1996) nr 10, s. 48.

1997

125. *Nienaruszalne prawo do życia nie narodzonych* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 14 II), ORpol. 18(1997) nr 4-5, s. 35-36; toż: *È giunta l'ora storica di operare un passo decisivo per la società: porre fine alla strage di innocenti cui molti Stati hanno dato l'avallo della legge*, IGP XX, 1, s. 293-296.

126. *Budujemy Europę wierni orędziu Chrystusa* (Przemówienie do grupy chrześcijańskich deputowanych do Parlamentu Europejskiego, 6 III), ORpol. 18(1997) nr 6, s. 32-33; toż: *Se l'Europa si costruisce escludendo la dimensione trascendente della persona essa perde una gran parte del suo fondamento*, IGP XX, 1, s. 391-394.

127. *Rodzina wspólnotą życia i miłości* (Homilia podczas Mszy świętej przed sanktuarium św. Józefa, Kalisz, 4 VI), ORpol. 18(1997) nr 7, s. 34-36; toż: *Siate solidali con la vita indipendentemente dalle convinzioni religiose. Una Nazione che uccide i propri figli è una Nazione senza futuro!*, IGP XX, 1, s. 1394-1400.

1998

128. *Wierność niepisanemu prawu sumienia* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego przy Stolicy Apostolskiej, 10 I), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 31-33; toż: *La fedeltà alla legge non scritta della coscienza umana è oggi sfidata da «un nuovo linguaggio», espressione di ideologie o di gruppi di pressione*, IGP XXI, 1, s. 83-91.

129. List [...] do biskupów niemieckich w sprawie kościelnych poradni rodzinnych (11 I), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 9-11; toż: *Lettera Pontificia ai Vescovi tedeschi sull'attività dei Consultori familiari cattolici*, IGP XXI, 1, s. 92-99.

130. *Badania nad genomem ludzkim* (Przemówienie do uczestników IV Zgromadzenia Plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 24 II), ORpol. 19(1998) nr 4, s. 36-37; toż: *La conquista del nuovo continente del sapere, che è il genoma umano, dischiuda possibilità di vittoria sulle malattie e non avalli un orientamento selettivo degli esseri umani*, IGP XXI, 1, s. 418-422.

131. *Poszanowanie praw człowieka częścią integralną każdej kultury* (Przemówienie do uczestników I Światowego Kongresu Duszpasterstwa Praw Człowieka, 4 VII), ORpol. 19(1998) nr 12, s. 28-29; toż: *La persistenza della povertà estrema che contrasta con l'opulenza di una parte delle popolazioni è oggi un autentico scandalo in un mondo segnato da grandi progressi umanistici e scientifici*, IGP XXI, 2, s. 18-23.

132. *O szacunek dla ludzi w podeszłym wieku* (Przemówienie do uczestników konferencji zorganizowanej przez Papieską Radę ds. Duszpasterstwa Służby Zdrowia, 31 X), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 18-19; toż: *L'eutanasia è un attentato alla vita che nessuna autorità umana può legittimare: la vita dell'innocente è un bene indisponibile*, IGP XXI, 2, s. 890-895.

133. *Przestanie [...] z okazji 50. rocznicy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* (30 XI), ORpol. 20(1999) nr 3, s. 11-12; toż: *Un anniversario che è appello per un esame di coscienza*, IGP XXI, 2, s. 1156-1159.

134. *Poszanowanie praw człowieka warunkiem prawdziwego pokoju* (Orędzie na XXXII Światowy Dzień Pokoju 1 stycznia 1999 r., 8 XII), ORpol. 20(1999) nr 1, s. 4-8; toż: *Nel rispetto dei diritti umani il segreto della pace vera*, IGP XXI, 2, s. 1214-1227.

1999

135. *Niech kontynent nadziei będzie także kontynentem życia* (Homilia podczas Mszy świętej, Meksyk, 23 I), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 18-20; toż: *Mai più attacchi alla vita*, IGP XXII, 1, s. 119-125.

136. *Musi zwyciężyć kultura życia* (Przemówienie powitalne, St. Louis (USA), 26 I), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 31-32; toż: *Scegliere la vita. Rifiutare ogni violenza*, IGP XXII, 1, s. 252-255.

137. *Godność człowieka umierającego* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia ogólnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 27 II), ORpol. 20(1999) nr 4, s. 47-49; toż: *Occorre far fronte alla nuova sfida della legalizzazione dell'eutanasia e del suicidio assistito*, IGP XXII, 1, s. 435-440.

138. List do biskupów Niemiec (3 VI), ORpol. 20(1999) nr 9-10, s. 23-24; toż: *Lettera ai Vescovi della Germania*, IGP XXII, 1, s. 1171-1174.

139. List [...] do osób w podeszłym wieku (1 X), ORpol. 20(1999) nr 12, s. 4-11; toż: *Lettera agli anziani*, IGP XXII, 2, s. 515-534.

2000

140. *Aby budować cywilizację życia, prawdy i miłości* (Przemówienie do uczestników sesji upamiętniającej pięciolecie encykliki „Evangelium vitae”, 14 II), ORpol. 21(2000) nr 4, s. 40-42; toż: *Il messaggio dell'Enciclica punto di riferimento per la salvezza civile*, IGP XXIII, 1, s. 185-189.

141. *Godność dziecka w łonie matki* (Przemówienie do uczestników międzynarodowego kongresu nt. „Płód jako pacjent”, 3 IV), ORpol. 21(2000) nr 6, s. 52; toż: *La dignità del feto*, IGP XXIII, 1, s. 533-535.

142. *Życie jest darem i trzeba go bronić* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego, 19 V), ORpol. 21(2000) nr 7-8, s. 16-17; toż: *I miei ottant'anni sono trascorsi in un secolo scosso da attentati alla vita mai visti prima, ma allo stesso tempo illuminato da testimonianze sublimi*, IGP XXIII, 1, 892-894.

143. *Medycyna a prawa człowieka* (Przemówienie z okazji Jubileuszu Lekarzy Katolickich, 7 VIII), ORpol. 21(2000) nr 9, s. 35-36.

144. *Służyć dobru wspólnemu* (Przemówienie do przewodniczących parlamentów Unii Europejskiej, 23 IX), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 44-45.

145. *Wartości religijne i moralne wspólnym dziedzictwem* (Przemówienie do uczestników Konferencji Ministrów Rady Europy, 3 XI), ORpol. 22(2001) nr 1, s. 47.

146. *Chrześcijanin jako polityk i ustawodawca* (Przemówienie z okazji Jubileuszu Parlamentarzystów i Polityków, 4 XI), ORpol. 22(2001), nr 1, s. 23-25.

147. *Pracujcie na rzecz sprawiedliwości, równości i dobra wspólnego* (Przemówienie do członków Międzynarodowej Unii Prawników Katolickich, 24 XI), ORpol. 22(2001) nr 3, s. 14-16.

2001

148. *Całym sercem służcie ludzkiemu życiu* (Przemówienie do uczestników Międzynarodowego Kongresu Katolickich Położników i Ginekologów, 18 VI), ORpol. 22(2001) nr 9, s. 47-48.

149. *Przyszłość ludzkości zależy od wyboru wartości etycznych* (Przemówienie do prezydenta USA George'a W. Busha, Castel Gandolfo, 23 VII), ORpol. 22(2001) nr 10, s. 10-11.

2002

150. *Uznać życie* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 3 II), ORpol. 23(2002) nr 4, s. 46.

151. *Kościół domaga się prawa do życia dla każdej istoty ludzkiej* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 27 II), ORpol. 23(2002) nr 6, s. 21-23.

152. *Integracja europejska na fundamencie wspólnych wartości* (Przemówienie do nowego ambasadora Belgii, 31 X), ORpol. 24(2003) nr 1, s. 40-41.

153. *Chrześcijańskie powołanie Włoch i Europy* (Przemówienie do włoskich parlamentarzystów, 14 XI), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 36-39.

154. Kongregacja Nauki Wiary, *Nota doktrynalna o niektórych aspektach działalności i postępowania katolików w życiu politycznym* (24 XI), ORpol. 24(2003) nr 2, s. 49-54.

2003

155. *„Nie” śmierci, egoizmowi i wojnie! „Tak” życiu i pokojowi!* (Przemówienie do korpusu dyplomatycznego akredytowanego przy Stolicy Apostolskiej, 13 I), ORpol. 24(2003) nr 3, s. 21-24.

156. *Wszyscy brońmy życia ludzkiego* (Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”, 2 II), ORpol. 24(2003) nr 3, s. 38-39.

157. *Badania biomedyczne w świetle rozumu i wiary* (Przemówienie do uczestników zgromadzenia ogólnego Papieskiej Akademii „Pro Vita”, 24 II), ORpol. 24(2003) nr 6, s. 33-34.